

Száz nap – száz ebéd

Mi ér többet? Egy hétig húst enni, vagy három hónapig meleg levest? – elmélkedik Okszana, a beregszászi Vöröskereszt elnöke. Majd így folytatja: – Ha megkérdeznél bárkit az utcán, sokan az utóbbira szavaznának. Van, akinek ez az egy tál étel az egész napját megszépíti.

„Beregszászon december elsejétől száz napon át száz embernek ebédet ad a Magyar Vöröskereszt” – így szólt a hír, amelynek nyomába eredtem. Gondoltam, este érünk Beregszászra, és másnap megnézzük az ínségkonyhát. Foglal-

– villantja ránk aranyfőgű mosolyát Okszana, aki – ismerve az ukrán hatóságok napról napra változó szeszélyeit – élénk jött. Szemben velünk, a túlsó sávbán percről percre nő a kocsisor. Két gyéduska degeszre tömött szatyrokkal

tosítani azt a színvonalat, amelyet az emberek megérdemelnének. Szétesett a nagy család. Leálltak az üzemek, fölbomlottak a térszek. Nincs munka, nincs pénz.

Ukrajna nem kért segítséget. 1998 őszén, amikor a Tisza felső folyásánál, a beregi részen hatalmas árvíz tombolt, a Magyar Vöröskereszt munkatársa mintegy véletlenül szembe-sült a valós helyzettel. – *Fölszálltam egy helikopterrel* – mesélte dr. Kató Ernő főtitkárhelyettes – és döbbenet láttam, hogy a határon túl minden víz borít. Mentés közben aztán kiderült, hogy Kárpátalján a víz okozta kárnál sokkal nagyobb baj a szegénység.

az Ukrán Vöröskereszt járási szervezete. A házat magyar pénzből vették idén tavasszal. Meg a Nivát, a számítógépet, a faxot, a bojler-t, mindent. Az egyik szobában csodaszép, szecessziós cserépkályha, háromszárnyú ajtó csiszolt üvegekkel. Békebeli darabok, egy vagyont érhetnek. Ez is „zsidó ház” volt valamikor. Van még belőük néhány. Jobb időkre várva őrzik a hajdani polgári jólét nyomait.

Hetyke kalappal fején befut *Turi Sándorné, Ilonka*, Okszana helyettese. Már az első kérdésnél a félelem falába ütközöm. Az éhezést firtatom, ám Ilonka résen van: – Az éhezés nem jó szó – vágja rá gyorsan. – Nálunk

Keresztülvágunk a piacon. Egy magyar köjálós szívrohant kapna, ha látná. Árulnak kenyeret kartondobozból, csupaszhúsról húst és szalámit, műanyag lavórban élő halat, cügos cipőt, dekódert a magyar adásokhoz.

Manci néni nem jár vásárolni. Ki se mozdul a nyárkonyhából. Tíz éve csak ül, fölállni alig képes. A gáztűzhely lángjánál melegszik. Üres a ház, régen nem fűt. – Hetvennyolc éves vagyok, hálát adhatok a Jóistennek, hogy még fölébredek. 1984-ben tettemttem el az uramat. Egy este odafeküdt mellém, és többé nem kelt fel.

Manci néni meséi – a dohánybevéltő, a Naifeld-féle hordógyár, a háború, amikor zsidó barátja az ő papírjaival bujkált, a szövetség, ahol könyvelő volt – egy szétört tükör csillámló darabkái. Emlékek egy korról, amikor hűtőszekrényt tudtak venni, és bevezet-tették a telefont. Manci néninek most házhöz hordják az ingyen ebédet. Nyugdíja 55 hrvnya és 50 kopek. – Októberben emelték 2 hrvnyával. Négy tojás ára. Ehetek belőle egy jó rántottát – hunyorít rám, s fogatlan mosolyában valódi derű bujkál.

Korhadó kerítés mögött egymáshoz tapasztott szükséglakások. Az udvaron szennyvíz csordogál. – *Dano Sándor Sándorovics* – mutatkozik be katonásan a férfi. Beregszászon nem tudni, ki magyar, ki ukrán. A többség mindkét nyelvet beszéli. Sándor szintisza magyarnak vallja magát. Lecövekel az ajtóban, mintha szégyellné, ami odabent van. Füstszag és templomi felfhomály. A sparhelten fazék víz melegszik. Az ablakokon pokróc: véd a hideg ellen. Sándorék négy gyereket nevelnek. Most várja *Valentyina* az ötödiket. Nagy segítség nekik az ingyen ebéd, pedig Sándor dolgozik. A köztisztasági vállalatnál kukás. Decemberben adták ki a júniusi bérét. Itt nincs szakszervezet, demonstráció vagy sztrájk. Aki munkához jut, meg akarja tartani, bármilyen áron.

Arcok és harcok

Az ebédet a főtűcán, egy sörözőben osztják. Borscsleves és lángos a mai menü. A műanyag asztalok körül egy fia szabad hely sincs. *Mária* fején háborús dizájn: kockás férfisal. A család sokáig a csernobili zónában élt. Odavezényelték a férjét, ott is halt meg. A gyerekek közül a három kicsi a zónában született. A három nagy már messze költözött, Irkutszk környékére. *Mária* 173 hrvnyát kap. Ennyiből kéne fűteni, világitani, etetni, ruházni, iskolába járítani a gyerekeket. A piacon gyűjtik a papírt, így tűzelnek. És naponta fohászokdnak: „*Jaj, csak minusz: tiszénl hidegebb ne legyen...*”

Mint egy népballada tragikus sorsú hősnője, olyan ez a sudár, fekete lány. Gordonkahang a neve is: *Csereps Katalin*. Beregszász mellett, egy faluban laktak a férjével. Katalin válni akar, visszajött tehát a városba. A gyár, ahol lánykorában ellenőr volt, harmincöt éves korig

vesz fel munkaerőt. Katalin pedig harr a kvartély (ő így mondja) 30 hrvnyra. kanálküli-segély – ami hat hónapig jár. *Iren* néniében, ha idegten lát, mindig l remény. Rólam is azt hiszi, segítséget h fiaért retteg: – Cukorbeteg szegény, szí gát naponta, diétázni kellene. Egy koř kap, hiába írok mindenhová, nem vála: Én bolondkórházban dolgoztam orvos negyvenhét évig. Kicsi a nyugdíj. Mit sem? Mi lesz vele, ha én nem leszek?

András jókötésű, izmos férfi, húsz l tett Szibériában, aztán tüdőbeteg lett. l háza is. Most a szomszédnál alszik. l Amíg megtűrik. Otthonra vágyik, egy ahová bebújhatna, mint medve a barl: *István*, a másik hajléktalan, évek óta hál. Flúgosnak tartják. Rokonai nir árva házban nőtt fel. Kaphatott voln egy munkásszállón, ám ő a szabads lasztotta. – Szép nevem van – kunco ván a magyarok királya volt, ugye?

Beregszász: idő- utazás a múltba. Nincs neonreklám, kaszinó, hamburger. A Nyugat megáll a magyar határnál

Későre jár, indulnunk kellene. De még hiányzik. Nem hagy nyugodni a ha a szégyelgették az átlagnál rosszsa nek, hogyan élnek az átlagosak? Az a s mú, karcsú, szőke nő például, aki taku köpenyekében az ebédet osztotta? *Kali*

ria szociális munkás a Vöröskeresztn a kórháznál mentősofőr. Legkisebb öt éves, a másik kettő iskolás. *Mária* jár, segít takarítani, mosni, bevásárolt szí az ebédet, befizeti a csekket. B szon gyakorlatilag nincs tömegközleki ciklire nem telik, úgyhogy *Mária* tize mertét galgolya naponta. Akkor is, h: most – vesegyulladás van. – *Ki száz dagnak Kárpátalján?* – kérдем, s ő nélkül válaszol: – Aki szép lakásban munkahelye van, és fizetést is kap. s attól, hová születik az ember. Aki volt, szegény marad. Nekünk is csak bánk van, a gáz, a víz nincs bevezetve családnak, kevés a pénz, nehéz boldogulni *ért maradtok itt?* – szalad ki a száma: visszakerdező: – Hova mennénk? Ez

SOMÉ

1. Danóék lakásában füstszag és templomi felfhomály. A sparhelten fazék víz melegszik. Az ablakokon pokróc: véd a hideg ellen
2. „Ugye izlik, kicsim?”
3. Készül a déli lángos
4. Nem kell mindennap húst enni... Árú van, csak minden nagyon drága, a jövedelmek meg alacsonyok

5. A békebeli „zsidó ház” ma a beregszászi Vöröskereszt központja. Képünkön Okszana Margit és Margit
6. Jó szó, falat kenyér, egy tányér meleg leves. A Vöröskereszt igyekszik segíteni a kis jövedelmű öregeken is
7. „Nálunk nem éhezik senki. Ez politika.” A képen Turi Sándorné, Ilonka

tak nekünk szállást, mondja *Okszana Margit* és a vonal túlsó végén. Hallottam egyet s más, óvatos vagyok tehát. – *Fűtés van?* – Hát nem nagyon – mondja. – *És áram?* – Az se mindig. – Döntök. Magyarországon alszunk. Hajnalban aztán nekivágunk a „nagy orosz télnak”.

Szétesett család

Másfél órát állunk a határon. Hova megyünk? Minek megyünk? Ki küldött? Meghívólevelet reklamálnak. – Szicsasz! Minden rendben lesz!

már visszafelé tart a magyarországi bevásárlásból. Kerekkes kiskocsijukból vekni kenyér kandikál ki. Nincs árú? De van, mondja Okszana. Csak minden nagyon drága, a jövedelmek meg alacsonyok. Később megtudom, hogy ez mit jelent. Az idősek például 40-50 hrvnyra nyugdíjat kapnak. Vagyis 3-4000 forintot. Az államilag elismert megélhetési minimum 280 hrvny. – Mindenki rosszabbul él, mint ahogy szeretne – magyarázza ütközben Okszana. – Ukrajna fiatal állam, még csak kilencéves. Nem tudja biz-

A Magyar Vöröskereszt az elmúlt két évben 220 segélyszállítmányt indított Ukrajnába. A „Száz nap – száz ebéd” akcióhoz szükséges 1,7 millió forintot egy svájci-magyar segélyszervezet adja. A Helvétia-Hungária Társaság egyetlen nap alatt döntött. Tartózkodás és ellenszavazat nélkül.

Időutazás a múltba

Okszana fékez előttünk a Nivával. A frissen tatarozott ház oldalán tábla jelzi, hogy itt van

nem éhezik senki. Ez politika. A Vöröskereszt azokon segít, akik az átlagosnál is rosszabbul élnek. A kis jövedelmű öregeken, a rokkantakon, az árva gyerekeken és a sokgyerekes családokon.

Beregszász: időutazás a múltba. Nincsenek szupermarketek, csupa üveg irodaházak, kínai vendégülk. Nincs neonreklám, bevécslógató kirakat, puccos portál. Nincs játéktér, kaszinó, hamburger. A Nyugat megállt a magyar határnál.